

Altijd Boeddha worden.

Eén van de meest bekende Soetra's in het Mahāyāna boeddhisme en in Zen is 'De Soetra van Grote Wijsheid', ook wel de 'Hartsoetra' genoemd. Het eindigt met een mantra:

Gate gate pāragate pārasaṃgate bodhi svāhā.

Toen eerw. meester Jiyu in Sōji-ji was – dat is één van de twee hoofdkloosters van Sōtō-Zen in Japan – vroeg haar leraar deze mantra te vertalen in de onvoltooid tegenwoordige tijd. En daarom zingen we:

Gaan, doorgaan, altijd verder gaan, altijd te boven gaan, altijd Boeddha worden.

Meestal wordt deze mantra vertaald in de voltooid tegenwoordige tijd met:

Gegaan, gegaan, naar de overkant gegaan, volkomen naar de andere oever gegaan.
Verlicht. Hoera!

Eerw. meester Jiyu's leraar had gelijk. De realisatie, de verwezenlijking van de Boeddhawaarheid is namelijk geen statisch iets. Want niets is statisch, alles is in een voortdurend proces van wording, afhankelijk van de voorwaarden en omstandigheden die eraan vooraf gaan. Dit is een van de meest fundamentele leringen van de boeddhistische leer.

Onze realisatie van de Dharma is een proces dat nooit een eindpunt bereikt want dan zou het in tegenstelling staan tot het stromende dynamische karakter van de werkelijkheid. Daarom is er geen soort van eindverlichting, een statisch punt aan het eind van de weg. De Weg zelf is een continue ontvouwen van onze realisatie van de Dharma, van de werkelijkheid.

Zenmeester Dōgen stelt dan ook heel nadrukkelijk in zijn 'Aanwijzingen bij het mediteren' dat oefening en verlichting niet gescheiden zijn. Onze oefening zelf is het continue verwezenlijken van verlichting en vice versa.

En als verlichting geen eindpunt op de weg is, is onwetendheid geen beginpunt op de weg. Want dat is net zo min een statisch iets in de continue veranderende werkelijkheid.

Onwetendheid en inzicht zijn elkaars danspartners waarbij soms de een leidt, soms de ander en de dans zelf is wat we de beoefening noemen. De dans is geen enkele reis van hier en nu naar de toekomst, van de ene oever naar de andere, van Samsara naar Nirvana.

Wanneer verkramping plaatsvindt en er een overtuiging aanwezig is dat de dingen zich moeten voegen naar onze wensen, dat is het 'onwetendheid' die de dans bepaalt en noemen we hem Samsara, de wereld van lijden. Wanneer een diepe verzachting en volledige overgave plaatsvindt, neem 'inzicht' de leiding over en noemen we de dans Nirvana. Maar het is één wereld waarin de dans plaatsvindt. Samsara is Nirvana. En deze dans stopt nooit want de voorwaarden en omstandigheden, de condities voor het afhankelijk ontstaan van de dingen, blijven zich manifesteren.

Dus ga, ga door, ga altijd verder, ga altijd elk inzicht te boven, verzacht en ontspan en houd aan niets vast. Word steeds weer Boeddha.

* * * * *

Eerw. Baldwin Schreurs
Zondag 26 maart 2023